

12è CICLE HISTÒRIA A DEBAT

EXILIS I DISSIDÈNCIES

Mataró 2020

FELIBREJADA

REVISTA DEL GRUP D'HISTÒRIA DEL CASAL

In memoriam

Els últims mesos ens han deixat persones que han estat significatives per al Grup d'Història del Casal.

Els dediquem sentidament aquest número de la revista.

Han estat un referent i sempre en guardarem un valuós record.

Anna Comas i Valls (Mataró, 1949 - 2020)

Jaume Lladó i Font (Argentona, 1923 – Perpinyà, 2020)

Guillermina Peiró i Olives (Mataró, 1924—2019)

Josep Maria Roqué i Margenat (Barcelona, 1941 - Òrrius, 2019)

12è CICLE HISTÒRIA A DEBAT

EXILIS I DISSIDÈNCIES

Grup d'Història del Casal

Felibrejada, 98

Aquesta edició ha estat possible gràcies al suport de Cultura Mataró de l'Ajuntament de Mataró i de La Nova Aliança Mataronina

Fotografies de portada (de dalt a baix):

Arribada de refugiats al Camp d'Argelers, febrer 1939. (Archives départementales des Pyrénées-Orientales. Fons Auguste Chauvin 27Fi73)

Infants refugiats entre Banyuls i Portvendres, febrer de 1939. (Manuel Moros. Fons Jean Peneff. Collection Memorial d'Argelès-sur-Mer)

Militars republicans passant per Cotlliure, febrer de 1939. (Manuel Moros. Fons Jean Peneff. Collection Memorial d'Argelès-sur-Mer)

Felibrejada
Butlletí del Grup d'Història del Casal
Època 5a / Any XXIV / núm. 98 (2018-2019)
Periodicitat bianual

1a edició octubre 2020

Edita:
Associació Cultural Grup d'Història del Casal. Mataró
Carrer Bonaire 25, 08301 – Mataró

Adreça Internet:
www.ghcmataro.org

E-Mail:
info@ghcmataro.org

© d'aquesta edició: Grup d'Història del Casal. Mataró
© dels textos, fotografies i il·lustracions: els autors que s'indiquen
Dipòsit Legal: B-6404-97

No és permesa la reproducció total ni/o parcial de cap part d'aquest volum, ni text ni il·lustracions, sense el coneixement de l'editor sota cap mitjà de reproducció

Sí que es permet en l'àmbit científic i acadèmic sempre que se'n citi la procedència.

PRESENTACIÓ

Exilis i dissidències

JAUME VELLVEHÍ I ALTIMIRA

PRESIDENT DEL GRUP D'HISTÒRIA DEL CASAL DE MATARÓ

La revista *Felibrejada*, nascuda com a butlletí del Grup d'Història del Casal l'any 1994, va prendre el nom de les festes inspirades per Frederic Mistral i els felibres que van donar nom, també, a les vetllades literàries que Terenci Thos i l'Associació Artística Arqueològica Mataronesa van organitzar a Mataró la darrera dècada del segle XIX, testimoniant, justament, la relació entre occitans i catalans. Una relació que emprengué la trajectòria mítica amb motiu de l'acollida que donaren els occitans al liberal Víctor Balaguer durant el seu exili a la Provença entre 1865 i 1867.

D'exilis singulars, com el de Balaguer o el d'Antoni Puig i Blanch, un altre liberal, i distingit mataroní, són prou coneguts, però d'exilis i de dissidències n'hi han hagut a totes les èpoques, i n'hi ha, i potser no tenim prou consciència de la seva dimensió.

Els darrers anys, la recuperació de la memòria històrica ha posat de relleu l'exili i la repressió conseqüència del triomf del feixisme a Espanya el 1939. A Mataró, es commemora el Dia Nacional de l'Exili i la Deportació que va instituir el Govern de la Generalitat en record del pas de la frontera, el 5 de febrer de 1939, dels màxims representants de les institucions republicanes i desenes de milers de civils i soldats fidels a la República, camí de l'exili. L'acte, promogut per l'Ajuntament de Mataró, el Grup d'Historiadors Jaume Compte, el Grup de Recerca de la Memòria Històrica i el Grup d'Història del Casal, s'organitza des del 2018.

També, des de ja fa alguns anys, cada 24 de juliol es commemora la mort de l'anarcosindicalista, cooperativista i ministre de la República Joan Peiró

i Belis. Exiliat a França, fou detingut per la Gestapo, lliurat a Franco i afusellat el 1942. L'acte, convocat per una nombrosa Comissió Ciutadana que va impulsar en el seu moment el Grup d'Història del Casal, es realitza en el cementiri dels Caputxins amb continuïtat des de l'any 2016 tot seguint els precedents dels anys 2002 i 2012 amb motiu del 60 i 70 aniversari.

Més recent, el passat 20 de setembre, s'han instal·lat quinze llambordes, stolpersteine, en un acte de memòria i dignificació dels mataronins assassinats als camps nazis i als deportats pel nazisme. Les stolpersteine, col·locades davant el portal de la casa on van viure amb llibertat recordaran i faran visible la seva memòria a la ciutat.

D'altra banda, la sinergia ha facilitat també l'aparició de nova bibliografia, per exemple el llibre *Pompeu Fabra a Prada*, de Ramon Gual. Exili, el de Fabra, també tractat en algun aspecte vinculat amb Mataró per Anna Comas o, més recent, el treball *Supervivents d'un cant remot* amb textos d'exili a càrrec de M. Roser Trilla. A banda, es clar, han prosseguit les recerques continuades dels especialistes.

Però en el decurs de la Història s'han generat fluxos migratoris per raó de subsistència ja sigui de base econòmica, de conflicte bèl·lic o de persecució política, ideològica o religiosa i ètnica. I de gènere fins i tot, o és que la persecució de les bruixes dels segles XVI i XVII no ho era? L'exili com a destí de la dissidència d'un territori no és un fet restringit a un període o un espai concret. Per aquesta raó el 12è Col·loqui Història a Debat s'ha

volgut centrar en els exilis cap a l'exterior però també la recepció d'exiliats i el seu impacte a Mataró i al Maresme.

Aquest número de *Felibrejada*, doncs, és un monogràfic que recull les ponències del Col·loqui i les comunicacions presentades entorn la temàtica central *Exilis i Dissidències*.

La primera de les taules del Col·loqui, amb el títol «L'exili de 1939», va tenir com a ponents a Víctor Ligos, que se centrà en *L'exili republicà (1936-1939)*, a Josep Xaubet que parlà de casos concets en *L'exili de 1939 dels mataronins* i Margarida Colomer que tractà dels *Exiliats i exiliades. Bases per a un treball definitiu*.

La segona de les taules plantejà el tema dels «Exilis que venen del nord» i comptà amb la ponència d'Alexandra Capdevila sobre *La influència de les Guerres de religió en la immigració francesa al Maresme als segles XVI i XVII*.

Finalment, la darrera taula va tractar de «Bruixes, una persecució de gènere» amb les intervencions d'Enric Puig sobre *La bruixa com a arquetip. Anàlisi de la seva percepció social a través del discurs*, i Antoni Llamas *De dones i bruixes, una mirada a la persecució des d'una perspectiva de gènere*.

Les contribucions que han complementat el Col·loqui han tractat casos individuals com els exilis de Joan Peiró, Francesc Ferrer i Guàrdia, del president de la Mancomunitat Josep Puig i Cadafalch, de Joan Layret i Pons, de l'alcalde Ramon Molist i Valls, de militants socialistes com Joan B. Bellolell, Fernando González, Francesc Verdalet, Jaume Comas i Francesc Anglas, d'Alfons Garrigós i Garcia, o l'autoexili de Jaume Lladó. D'altres han tractat sobre el Front Nacional o de la cultura a Mataró a la Postguerra.

El darrer bloc de contribucions, de tema lliure com ja és tradicional, s'ha centrat en temes d'arqueologia i patrimoni al Maresme.

Finalment, recordar que aquest volum conté els resums dels articles i que els textos íntegres són accessibles en línia des de la web del Grup d'Història del Casal (www.ghcmataro.org) en l'espai de biblioteca introduint el codi d'accés «Felibrejada98».

I, ja per acabar, dir que estem convençuts que els textos que conté aquesta publicació seran una bona aportació que servirà de punt de partida de noves recerques i que hem d'agrair a l'esforç dels especialistes que els han fet possible.

PONÈNCIES

